

TRAKYA'DA BİR BEKTAŞİ DERGÂHI. ABDAL AHMET BABA DERGÂHI.

REFİK ENGİN

Abdal Ahmet Babanın Bulgaristan'ın Eski Zağra (Stara Zağara) vilayetine bağlı Yenişar köyü () köyünde tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber 1822 ile 1827 tarihleri arasında doğduğu sanılmaktadır.

Babası yine Şeyh Bedreddin tarikatının Babaların **Abdal Seyit Emir Ali**'dir. Abdal Ahmet Baba Amuca Kabilesini Şeyh Bedreddin'i tarikatından Bektaşiliğe geçiren kişi olarak tanınmaktadır.

Amuca Kabilesinin tarih akışı içinde iki **Seyit Abdal Ahmet Baba** ismine rastlıyoruz. Biri **Amuca Kabinesi**'ni Anadolu'dan Trakya ya getiren bu günkü Kırklareli'nin Kofcağız ilçesi civarına sınırın her iki tarafına yerleştiren **KARAOĞLU** lakabı ile bilinen kişinin oğlu **Seyit Abdal Ahmet Baba**'dır. Amuca Kabilesinde Seyitlik olayına “ Trakya (Balkanlar) kültürü ile Anadolu kültürü özellikleri” yazımızda değinmiştik. Trakya ya geliş tarihi kesin olarak bulunamamıştır. 1500 yılı öncesi olduğu halk tarafından da söylenmektedir. Malkoçlar köyünün 1491 yılı kaydı olması bu iddiamızı doğrulamaktadır. Kesin kayıt ancak Osmanlı arşivlerinde yazılı belgeler bulunduğu zaman anlaşılacaktır. Karaoğlu Abdal Ahmet Baba'yı Trakya da halen lakap olarak **Gülşen**'i denilen **Şeyh Bedreddin**'i tarikatına mensup kabilede tarikatın ilk postnişin olarak tanıyoruz. Bunu halen devam etmekte olan **Şeyh Bedreddin**'i erkânından öğreniyoruz. Bize bu konu yardımcı olan Kırklareli'nin Deveçatağı köyünden Muzaffer Sevgili Kurbancı DEDE sinden yazılı erkânlarından bakarak öğrendik. Sonradan bu konuda Şeyh Bedreddin 'ilerin en kıdemli Babalarından Kısmet Aktaş, Yaşar Yaşa DEDE ve Habib Özkaynak Dedelerden etraflı geniş bilgiler topladık. Şeyh Bedreddin'i erkânında YEDİNCİ ABDALLAR duasında şu şekilde kayıt vardır.

“ Allah Allah, Biz yedinci Abdalları anacağız. Onlarında ruhları şaz ola. Yetiş Karaoğlu sür üzerimizden karanlığı demiş. ABDAL AHMET Baba'm döşedi bu postu, post sahibi postunu bekle. Biz hazır bulduk hazır yeriz, diye devam ediyor.

Sonradan Bedreddin'iler de Baba sayısı dört olarak sınırlandırılmış Babalar Abdallı ve Hacı Tahirli olarak ikişer adet devam ettirilmektedir. Tarih kayıtlarına bakılırsa Amucular'ın Balkanlara Bedreddin'i gelmiş olması gerekmektedir. İkinci Abdal Ahmet baba ise; yukarıda anlatmaya çalıştığımız kişinin torunlarından aynı adı ve lakabı taşıyan kişidir. Dedesi Şeyh Bedreddin'i tarikatının kabilede ilk postnişin diğeri ise torunu Trakya'da Kabilenin Babagan Kolu Bektaşilerinin ilk Babası olmuştur. Şeyh Bedreddin'i yoluna Amuca Kabilesinin Trakya'ya geldiğinde girdikleri sanılmıyor. Çünkü kabilenin bir kolu kayıtlarda belli bir zaman Şeyh Bedreddin 'iliğe devam ettiği görülmektedir. Kabile geleneğinde adlar genelde soylarda belli isimlerde yoğunlaşır. Burada ki Postu döşeyen ilk Bedreddin 'iliğe geçiren kişimi yoksa Trakya'ya getiren kişimi kesin olarak bilinmemektedir.

Trakya'da Babagan kolu, Bektaşiliği Amucular içinde bazı kişiler Abdal Ahmet Baba'nın veya Tefik Bey Baba'nın getirdiğini söylemektedirler. Bu iddiaların her ikisi de yanlıştır. Çünkü Trakya'da Bektaşilik çok eskilere dayanmaktadır. Tefik Bey Baba'nın Bektaşiliği Abdal Ahmet Baba'dan sonradır.

Çünkü Tefik Bey Baba 1252 doğumlu bir kişidir. Tarikata girişi de Sivastopol muharebesinden bir kaç yıl sonra girmiş. Sivastopol muharebesi 1855 yılında olduğuna göre Bektaşiliğe girişi 1857 veya 1858 yıllarında olmuş. Mürşidi Filibeli maruf Bağdadi zade Mehmet Efendi imiş. Babalık icazetnamesini hayli zaman sonra aldığı bilinmektedir. (Salcı,1941,:53)

Trakya'da ki Bektaşiliğe büyük hizmetleri geçmiş bir kişidir. Tekirdağ Kılavuzlu köyündeki Abdal Ahmet Baba ile aralarında hiç bir sorun olmamıştır. Hatta o zamanlar geliş gidiş sorun olduğundan Abdal Ahmet Baba'nın Amuca Kabilesinin o yöresindeki Bektaşilerinin ona bağlanmasını istemiştir. Her ikisinin de Ruhları Şad olsun. Hizmetleri Hak katında kabul olsun.

Karaoğlu Abdal Ahmet Babanın kabri Kırklareli'nin Kofçaz ilçesinin AHMETLER köyünde olması gerekmektedir. Çünkü Amucular'ı buralara yerleştiren HASEKİ HATUN ilk köyümüze Abdal Ahmet Babanın ismini vermiştir. Ahmet'in yeri anlamında Ahmetler denilmiş. Halk arasında H harfinin pek söylenmemesi ve şive yüzünden AMADLAR olarak bilinmektedir. Bu yazımızı ilk defa yayımladığımızda Karaoğlu Abdal Ahmet Baba'nın Ahmetler köyünde bir kabrinin olup olmadığını bilmiyorduk. Ardından Ahmetler köyün de geleneksel kurbanlarımızdan olan GÜL BABA kurbanına gittiğimizde, oranın ileri gelenlerinden Bektaşî dervişi Ali Yıldız a bu konuda bilgisinin olup olmadığını sordumuzda şu cevabı verdi. Kesin olarak Abdal Ahmet Baba ya ait bir kabir bulunmamakla beraber Kara baba, Abdal Baba diye bilinen bu gün Ali Uçar'ın arsası dibinde, büyük bir meşe ağacı altında bir nazarlamasının var olduğunu, rüyada bir kaç kişi ye gözüktüğünü söyledi. Nazarlamasının doğusunda ki seyrek ağaçlı kuru ya da hala ABDAL KORUSU deniliyormuş. Bu bilgiler doğrultusunda Amucular ile topladığımız bilgilerin doğruluğu da bizi sevindirdi. Eski mezarlıklar da genellikle kum veya kara taşlar taşlar dikili olduğundan

bir bilgi bulmamız mümkün olamıyor. Ahmetler köyü sakinlerinden Necdet Üzer ile mezarlıkları gezdik. Köyün kurucusu ile kimsenin bir bilgisi olmadığını söyledi. Köyün daha evvelden bir kaç defa yer değiştirdiği bilinmektedir. Amucalar'ın Bektaşî yolu erkânına, resmi yazılı bir belge olmadığından edindiğimiz bilgiler ışığında 1868 yılında girdiklerini tespit ettik. Bunları yazarken sebebi ne olursa olsun geçmişî yargılamak veya aklamak niyetinde değiliz. Bulduğumuz bilgileri aynen yazıyoruz.

Bu gün Şeyh Bedreddin' ilige devam edenlerin anlattıklarına göre, olaylar şöyle gelişmiştir. Amucalar'ın tamamı o yıllar da Şeyh Bedreddin'î yolu erkânına devam ediyorlarmış. Öğleki kış aylarında babalar muhip canları dolaşmaya çıktıklarında 40-50 gün evlerine gelemiyorlarmış. Yine böyle bir kurban geleneğinde Emir Ali Oğlu Abdal Ahmet Baba kurbanın yanına gelerek "Şu kurbanı biraz karabiber de katalım da papaz yahnisi gibi olsun demiş". Bunu hangi nedenle ve amaçla söylediğini bilemiyoruz. Söylemediğini de kanıtlayamıyoruz. Ama bu sözünden sonra ileri geri bir takım laflar, sözler ortalıkta dolaşmaya başlamış. Edindiğimiz bilgilere göre o zamanlar Abdal Ahmet Baba tarikatın dört babasının en kıdemlisi ve ileri geleni imiş.

Bunu Thierry Zarcone'nin "Dobruja Deliorman ve Thrace Drietales bölgelerinin Kızılbaz Alevileri hakkında yeni perspektifler - araştırmalar" yazısında da görüyoruz. Yazı da Ulu Abdal Ahmet Baba diye bahsetmektedir. Biz sebebi ne olursa olsun bir yolun bu günün şartlarına göre basit bir nedenle bırakılacağını sanmıyoruz.

Gelelim Amucalar'ın Bektaşî yolu erkânına devam edenlerinin anlattığı şekline. Şunu hiç bir zaman unutmamak lazımdır ki Amuca kabilesi Bektaşîleri ile Şeyh Bedreddin'leri arasında hiç bir zaman kavga veya aşırı şekilde söz münakaşası olmamıştır. Çünkü halen kabilenin gelenek göreneği itikattı ve inancı ile evlilik bağları vardır. Bizim dileğimiz herkesin inancında serbest olarak davranması diğersinin ötekine etki etmemesidir. Amuca Bektaşîleri Bedreddin'î kardeşlerinin aksi ne olayın Karaabalar köyünde bir kurban geleneğinde 1867 yılı başlarında meydana geldiğini söylemektedirler. Bedreddin'iler olayın Gaybılar Köyünde olduğunu söylemektedir. Bir muhabbet esnasında Şevket Baba erenler adında bir Bektaşî Babası, Abdal Ahmet Babaya; **Baba erenler siz bu yolu güdüyorsunuz ama yol içinde yol vardır, gel biz seni yolumuza alalım, bu yolu icra et** diyor. Her iki tarafın anlattıklarına bakılırsa Şevket baba kurban hikâyesi arada ki soğukluğu bildiği için bu teklifi yapmış olabilir.

Aradan çok geçmeden Abdal Ahmet Baba İstanbul'a giderek zamanın Bektaşî Halife Babasından önce Bektaşî nasibi ardından da Mürşitlik icazetnamesini alıyor. Köyüne dönüyor. Şevket Baba hakkında hiç bir bilgi bulamadık. Emir Ali Oğlu Abdal Ahmet Baba Bektaşîliğe geçtikten sonra ilk olarak zamanın biraz okumuş kişisi olan Mola Ahmet'e durumu izah ediyor. Bu kişi kendi rehberliğini kendi yaparak Abdal Ahmet babadan ilk Amucalar içinde Bektaşîliğe geçen kişidir. Bu gün torunları ÖZEL soyadı ile bilinmekte İstanbul da ikamet ediyorlar.

Yeni bir yola Erkâna geçilmesi kısa zamanda kabilede duyuluyor. Birçok kişi bu olaya karşı geliyor. Hatta kayınçosu Bektaş'ın Abdal Ahmet Baba ya en çok eziyet edenlerin başında geliyormuş. Onu ölümle tehdit bile etmişler. Hatta bir keresin de olaylar o kadar aşırıya kaçmış ki Abdal Ahmet Baba'yı zamanın yüklük dolabına saklamak zorunda kalmışlar. Abdal Ahmet Baba ya en çok yakınlık duyan köylerin başın da Belören köyü gelmekte imiş. Hala Trakya'da AMUCA Köyleri içinde en çok Bektaşîliğe en sadık olan köylerimiz bu köy kökenlilerdir.

O zamanlar Belören de 1000 hane civarında büyük bir köy imiş. Zamanın bir eşkıyası bu olayı duymuş. Etki tepki doğurur misali **Ben Abdal Ahmet Baba'dan Bektaşî nasibi alacağım** diyerek Baba ya durumu izah etmiş. Artık bu eşkıyalıktan vaz geçip sakin bir hayat sürmek istiyorum tövbekâr olacağım diyor. İlk önce buna rehberlik yapan Molla Ahmet karşı çıkıyor. Çünkü zaten halk bize karşı bir cephe almış durumda bir de eşkıyaları alıyorlar diye bize daha çok saldırırlar diyor. Abdal Ahmet Baba bize eşkıyalıktan ehliye dönende lazım askersiz savaş olmaz diyerek Molla Ahmet'î rehberliğe razı ediyor. Gerçekten de bu kişi Bektaşîliğe giriyor ondan sonra Abdal Ahmet Baba ya sataşanlar azalıyor. Çünkü bu kişi Bektaşî nasibi aldığıında tüm etrafa ilan ediyor

"Ben artık eşkıyalığa tövbe ettim, yalnız eğer bir kişi Mürşidime laf ederse veya onu sevenlerine canlarına bir zarar verirse bu konuda tövbem geçersizdir" diyor. Sünnileşmeye yüz tutan ve Sünnileşen köylerimiz genellikle Şeyh Bedreddin' ilige bağlı olan köylerimizde olmuş. Bunda da Babaların 3 tanesin de İstanbul da olması etken olmuştur. Amucalar'ın Anadolu'dan Trakya ya deniz yoluyla geldikleri söylenmektedir. Kırklareli'nin Kofçaz ilçesinin köylerine yerleştikleri düşünülürse o zamanın en geçerli geliş yolu budur.

Bulgaristan'da kalan köylerimizde genellikle Bektaşî yoluna devam edenler değil Şeyh Bedreddin' ilige devam edenler olduğu söylenmektedir. 93 Harbi sonrası sınırlar çizilmeden evvel durum belli olunca bir Papaz Baba erenler buraları Sizlere yar olmayacak korkarım sizlere zarar verecekler diye Abdal Ahmet Baba ya bildirmiş Büyük oğlu Hüseyin Pehlivan güreşi imiş. Bulgarlar güreşte başarısını o zamanın şartlarında kabullenemiyorlarmış. O da ilk önce kendi çocuklarını yurt aramak için Ana vatana yollamış. Bazı yazar ve araştırmacılar bu tür konularla ilgilenenlere biz 1868 yılına doğru Bektaşîliğe geçtik deyince karşımıza Vahit L. Salcı'nın 1943 yılında TÜRK AMACI DERGİSİNDE yazdığı makaleyi söylüyorlar. Biz Vahit Salcı'nın araştırmalarına saygı duyuyoruz. Ve onu minnetle her zaman anıyoruz.

Tüm Amuca köylerini gezip dolaşmış biridir. Bu kişi her ne kadar Bektaşî yolu erkânına bağlı da olsa ondan pek çok

şeyi yazıp sırrımızı meydana çıkaracak korkusu ile söylememişler. Bunu ben 50 yıl sonra aynı yerlerde araştırırken yaşadığım için rahatlıkla söyleyebilirim.

Evet, Abdal Ahmet Baba kabilenin bir kısmı ile Tekirdağ'ın Kılavuzlu köyüne gelmiş, burada ikameti zorlanınca kendisiyle beraber olanlara bir yurtluk istemek için İstanbul'a gitmiştir. Bu tarikat değiştirmek için değil bulunduğu köye yerleşmek için gitmiş.

Bunu torunlarından Amcam Rıfat Engin'den bizzat dinledim. Halife Nafi Babanın o yıllarda postnişin de Halife olarak hizmet yaptığı kesinlik kazanmıştır.

“ Bu gün Nafi baba Tekkesi ve arazisi olarak isimlendirilen Rumeli hisarındaki o yere Osmanlıların kalelerin yapımından çok evvel gelmiş olduğunu gösteren başka kanıtlarda vardır.

Nafi baba tekkesi olarak bilinen tekke aslında Nafi babanın Babası Mahmut Babanıdır. Seyit Cevat Mahmut Baba'nın ölümünden sonra 53 yıl gibi uzun bir süre bu tekke de Şeyhlik yapmıştır. Nafi babanın önemli bir vazifesi olan Müderrisliğe ulaşmış ünlü bir kişi olduğu için olsa gerekli o mıntıkada ve dergâh onun ismi ile anılır olmuştur. Bazı resimlerde görünüm ve 1945 yılında yıkılmış olan tekke binası Sultan ikinci Mahmut (Adli)1784-1839 otuzuncu Padişah tarafından yıktırılmış olan eski tekkenin yerine 1839 dan hemen sonra yeniden yapılmış binadır. Nafi Babanın torunu Rushet Baba resimlere görebildiğimiz binanın büyük dedesi Mahmut Baba tarafından yapılmış olduğunu söylemiştir. Ayrıca bu tekke binası Nafi Babanın son zamanında bir yangın geçirdiği ve esaslı bir onarıma tabii tutulduğunu da belirtmiştir. “ (Kesedar,1993:93)

2 Ağustos 1902 yılında Tekirdağ'ın Kılavuzlu köyünde Hakka yürümüştür. Bu gün kendi adı ile anılan aile kabristanlığında yatmaktadır. Mezar taşına eski Arap harflerinde yazısını Hasan Cemali babanın yazdırdığı söyleniyor. Mezar taşında yazılanların Türkçesi şu şekildedir.

İnayet kıl Yarabb-ı Yezdan

Bi hakk-ı azam Nur-u Kur'an

Gelip kabrimi ziyaret eden ihvan

İdeler ruhuma Fatiha ihsan

Bende-i Ali aba esiri

Ahmet Baba ruhu şerifi için Fatiha

2 Ağustos 1902.(1318)

Abdal Ahmet Baba soyundan 5 adet Baba bu yola hizmet etmiş. Kılavuzlu köyü 1983 yılına kadar Tekke niteliğinde idi. Bektaşiliğin Babagan kolu lideri merhum Bedri Noyan DEDEBABA Cafer Tuncay Baba ya bu yola hizmetinden dolayı Halifelik hilafeti verince o günden sonra dergah seviyesine yükselmiştir. Dergâhın ilk postnişin Halife Cafer Baba'dır. Halife Cafer Baba ömrünün beş yılını Derviş, 38 yılını Babalık (Mürşitlik)Kalan sekiz yılınıda Halife Baba olarak bu yola toplam 51 yıl faal hizmet etmiştir. Hizmeti büyüktür. Ruhu Şad olsun. Amucalar 'da Abdal Ahmet Baba'nın yeri nasıl tartışılmazsa Halife Cafer Baba'nın yeri de öyle tartışılmaz. 1.8.1991 tarihinde Halife Cafer Baba Hakk'a yürüyünce kısa bir dönem dergâh postnişinliği boş kalmıştır. Ardında 1992 yılında oğlu Fehmi Tuncay Halife Turgut Koca 'tarafından Mürşitliğe laik görülünce boş olan postnişinliğe atanmıştır. Yanlış anlaşılmasın bu babadan oğula geçen bir devir teslim değildir. Bektaşilikte bir derviş, Baba olunca bir Tekke veya dergâha manevi olarak postnişin atanır. Bu ocak veya tekke kapanmış bile olsa o adla anılması içindir. Bu yola hizmet edenleri bu yolla anmak ve yaşatmak için düşünülmüş olmalı. Abdal Ahmet Baba ile başlayan bu yolda Kılavuzlu köyünde sırası ile şu kişiler Mürşitlik yapmışlardır.

1.Abdal Ahmet Baba, 2.Mehmet Ali Baba(Bu zat daha sonraları Eskişehir'in Seyit Gazi ilçesine göç etmiş.)
3.Alımşah Ahmet baba, 4.Şaban sırrı(Efendi) Baba 5.Hüseyin Pehlivan baba, 6.Ali Kemteri baba, 7.Veli İnal (Efendi) Baba, 8.İbrahim Erol Baba, 9.Halife Cafer Tuncay Baba,10.Hüseyin Erol Baba, 11.Halife Halil Tiryaki Baba,12.Ali Balım baba,13.Halil Bulut Baba,14.Tevfik Çetin baba,15.Fehmi Tuncay Baba. Bunların sadece 2014 yılında Fehmi Tuncay Halife Baba sağdır.

Her ne kadar Bektaşilikte evladı yerine ehli geçerli ise Amucalar eski tarikat alışkanlığını bir türlü bırakamamışlardır. Bu aynı ocaktan birini o makamda görmek istemelerin den dolayıdır. Bu tür ortamlarda yetişen Bektaşî Babasının ardından oğlu hatta torunu bile baba olabilmektedir. Kılavuzlu köyü sadece Amuca Bektaşîlerinin değil tüm Bektaşî yolu erkânına mensup kişilerin durağı haline gelmiştir. Abdal Ahmet Baba dergâhında bir cem evi yoktur. Çeşitli nedenlerle tarikat ehlileri belli bölgelerde toplanmak zorunda kalmışlardır. Bu ocaklardan biride ABDAL AHMET BABA DERGÂHI olmuştur.

Kaynakça

- 1.Vahit Lütfi Salcı.Gizli Türk töre oyunları. 1941 İstanbul
- 2.İlhan Kesedar.Türk dünyası Araştırmaları. Rumeli Hisar araştırmaları. 1993 Aralık

Bu yazımız Nefes dergisinin 1995 yılında 24. sayısında yayımlanmıştı. Aslına sadık kalınarak genişletilerek yeniden yazılmıştır. Makalenin son şekli Yol dergisinin 8.ci. sayısında kasım Aralık/ 2000 yayımlanmıştır